

Vergaderjaar 2021–2022

36 009

EU-voorstellen inzake Europese democratie

B

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 11 februari 2022

De vaste commissie voor Europese Zaken¹ heeft in haar vergaderingen van 7 en 21 december 2021 gesproken over de voorstellen inzake Europese Democratie en aanverwante documenten die de Europese Commissie op 25 november 2021 heeft gepubliceerd.² De commissie heeft gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen. De leden van de **PvdA**-fractie hebben een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de **D66**-fractie en de leden van de **GroenLinks**-fractie sluiten zich hierbij aan. Deze zijn opgenomen in een brief van 27 december 2021 aan de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken.

De huidige Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft op 11 februari 2022 gereageerd.

¹ Samenstelling:

Essers (CDA), Koffeman (PvdD), Backer (D66), Faber-Van de Klashorst (PVV), Van Apeldoorn (SP) (*ondervoorzitter*), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Koole (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA) (*voorzitter*), Stienen (D66), De Bruijn-Wezeman (VVD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD), Beukering (Fractie-Nanninga), Bezaan (VVD), Frentrop (FVD), Geerdink (VVD), Huizinga-Heringa (CU), Karimi (GL), Otten (Fractie-Otten), Vendrik (GL), Vos (PvdA), Van Wely (Fractie-Nanninga) en Raven (OSF).

² Het betreft het Evaluatieverslag op grond van artikel 38 van Verordening 1141/2014 betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (**COM(2021)717**), de Mededeling inzake bescherming van de integriteit van verkiezingen en stimulering van democratische participatie (**COM(2021)730**), het voorstel voor een Verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame (**COM(2021)731**), het voorstel voor een Richtlijn van de Raad houdende nadere regels over de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (herziening) (**COM(2021)732**), het voorstel voor een Richtlijn van de Raad houdende nadere regels over de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (herziening) (**COM(2021)733**), het voorstel voor een Verordening betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (herziening) (**COM(2021)734**).

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Bergman

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR EUROPESE ZAKEN

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 27 december 2021

De vaste commissie voor Europese Zaken heeft in haar vergaderingen van 7 en 21 december 2021 gesproken over de voorstellen inzake Europese Democratie en aanverwante documenten die de Europese Commissie op 25 november 2021 heeft gepubliceerd.³ De commissie heeft gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen. De leden van de **PvdA**-fractie hebben de volgende vragen en opmerkingen. De leden van de **D66**-fractie en de leden van de **GroenLinks**-fractie sluiten zich hierbij aan.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van een aantal publicaties van de Europese Commissie inzake Europese democratie (COM(2021)717, 730, 731, 732, 733 en 734). Een BNC-fiche is nog niet ontvangen, maar toch zouden deze leden nu reeds een aantal algemene vragen willen stellen, die – al dan niet via het BNC-fiche – zouden kunnen worden beantwoord.

De voorstellen voor regelgeving COM(2021)731, 732 en 733 van de Commissie raken de manier waarop campagnes en kandidaatstelling voor verkiezingen in de lidstaten plaatsvinden op soms ingrijpende wijze. Dat is met name het geval met het voorstel voor een verordening COM(2021)731 voor regelgeving betreffende transparantie en gerichte politieke reclame. De Commissie behandelt dit onderwerp vanuit het perspectief van het goed functioneren van een interne markt voor politieke reclames en aanverwante diensten en het beschermen van natuurlijke personen met betrekking tot het verwerken van persoonlijke gegevens (art 1.3a en b). De Commissie stelt met het oog daarop harmonisatie van regelgeving voor. Bent u het met dit algemene doel eens? Deelt u de gedachte van de Commissie dat lidstaten geen bepalingen mogen opstellen die afwijken van de voorgestelde regeling (overweging 11), bijvoorbeeld ten aanzien van buitenlandse aanbieders van politieke reclame en verwante diensten? Kunt u aangeven welke de belangrijkste aanpassingen in de Nederlandse regelgeving in de Kieswet, de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) (c.q. de toekomstige zogenaamde Partijwet) en andere regelgeving zijn die noodzakelijk zijn wanneer dit voorstel (COM(2021)731) van de Commissie van kracht zou worden? Kunt u dat ook doen voor de voorstellen COM(2021)732 en 733?

Omdat de duivel vaak in de details zit, vragen de leden van de PvdA-fractie om bij de voorgestelde verordening COM(2021)731 in het BNC-fiche of los daarvan per artikel van de verordening uw zienswijze te geven.

³ Het betreft het Evaluatieverslag op grond van artikel 38 van Verordening 1141/2014 betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (**COM(2021)717**), de Mededeling inzake bescherming van de integriteit van verkiezingen en stimulering van democratische participatie (**COM(2021)730**), het voorstel voor een Verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame (**COM(2021)731**), het voorstel voor een Richtlijn van de Raad houdende nadere regels over de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (herziening) (**COM(2021)732**), het voorstel voor een Richtlijn van de Raad houdende nadere regels over de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (herziening) (**COM(2021)733**), het voorstel voor een Verordening betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (herziening) (**COM(2021)734**).

Deze leden vragen tot slot om bij uw reactie op de voorstellen van de Europese Commissie COM(2021)730–734 ook de resoluties van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa op dit terrein te betrekken, zoals de resoluties «*Democracy hacked? How to respond?*»⁴ en «*Transparency and regulation of donations to political parties and electoral campaigns from foreign donors*»⁵?

De commissie voor Europese Zaken ziet uit naar uw reactie en ziet deze graag uiterlijk 21 januari 2022 tegemoet.

Een afschrift van deze brief is eveneens naar de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezonden.

Voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
M.G.H.C. Oomen-Ruijten

⁴ PACE Resolution 2326 (2020).

⁵ PACE Resolution 2390 (2021).

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 februari 2022

In uw brief van 27 december jl. worden een aantal vragen gesteld over de Commissievoorstellen Europese Democratie. Voor de algehele toelichting op deze voorstellen verwijs ik u ook graag naar de BNC-fiches die het kabinet op 21 januari jl. naar uw Kamer heeft verzonden.⁶

Ten aanzien van de resoluties van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa, licht ik graag per resolutie toe hoe ik deze betrek bij de voorstellen van de Europese Commissie inzake Europese Democratie.⁷

- «*Transparency and regulation of donations to political parties and electoral campaigns from foreign donors*»⁸

Het kabinet hecht sterk aan het beschermen van de democratie tegen ongewenste buitenlandse inmenging. Een belangrijke aanbeveling van de Parlementaire Assemblee in de resolutie ziet op het limiteren, verbieden of op andere manieren reguleren van giften van buitenlandse donateurs

Op nationaal niveau is het wetgevend kader voor het financieren van nationale politieke partijen, de Wet financiering politieke partijen (Wfpp). Een aantal zorgen die de Parlementaire Assemblee uit waar het gaat om mazen in de wetgeving, worden op nationaal niveau (al) geadresseerd in de Wfpp. Zo vallen bijdragen in natura, leningen, anonieme giften en aanvullende transparantie van giften aan kandidaten rondom Tweede Kamerverkiezingen reeds binnen het wetgevende kader. In de Evaluatiewet Wfpp, die is aangemeld voor plenaire behandeling in de Tweede Kamer, worden een aantal wijzigingen en aanvullingen voorgesteld die tot doel hebben om het risico op buitenlandse beïnvloeding van onze democratie verder te beperken. Daarom is voorgesteld om giften van buiten de Europese Unie (EU) en de Europese Economische Ruime (EER) aan Nederlandse politieke partijen te verbieden. Uitzondering hierop vormen giften van Nederlandse kiesgerechtigden die buiten de EU en EER wonen. Verder worden politieke partijen verplicht om alle giften die zij ontvangen uit andere lidstaten van de EU en de EER openbaar te maken.

Het beperken van het risico van buitenlandse beïnvloeding van onze democratie is voor het kabinet ook een belangrijk uitgangspunt voor de herziening van de verordening statuut en financiering van Europese politieke partijen en stichtingen. Daarom oordeelt het kabinet zeer kritisch over het toestaan van (beperkte) contributies van politieke partijen die lid zijn van een Europese politieke partij, maar zitting hebben in een land buiten de EU, maar dat lid is van de Raad van Europa. Ook al worden beperkingen gesteld aan hoeveel contributie betaald mag worden, is deze geografische reikwijdte niet wenselijk.

- *Democracy hacked? How to respond?*⁹

In deze resolutie haalt de Parlementaire Assemblee een aantal punten aan die betrokken kunnen worden bij de verordening over politieke reclame. Onder andere over het beschermen van persoonsgegevens i.r.t. microtargeting en transparantie van politieke reclame. Zo wordt voorgesteld dat de mogelijkheden om gebruik te maken van bijzondere

⁶ Kamerstuk 22 112, nr. 3261, Kamerstuk 36 013, nr. 2, Kamerstuk 22 112, nr. 3263

⁷ Verzoek van 27 december met kenmerk 170528U

⁸ Resolution 2390 (2021). Aangenomen in de vergadering van 24 juni 2021 (22e zitting).

⁹ Resolution 2326 (2020). Aangenomen in de vergadering van 31 januari 2020 (9e zitting).

persoonsgegevens bij microtargeting verder worden beperkt. Hier is het kabinet ook voorstander van.

De aanbevelingen op het terrein van desinformatie zijn breder dan die van de Europese voorstellen. De kabinetsbrede aanpak van desinformatie komt grotendeels overeen met deze aanbevelingen. Zo hecht Nederland sterk aan preventieve maatregelen zoals het vergroten van mediawijsheid.

Verder benoemt de Parlementaire Assemblee de rol die internetdiensten spelen in het adresseren van desinformatie. Dit staat los van de voorstellen van de Europese Commissie inzake Europese Democratie, maar is wel een belangrijk onderwerp binnen de EU. Desinformatie stopt niet bij de grenzen, daarom is juist een gezamenlijke Europese aanpak van belang. Binnen de EU wordt gewerkt aan regulering van internetdiensten, ook in relatie tot desinformatie. Momenteel wordt de gedragscode tegen desinformatie herzien, dit wordt een vorm van co-regulering met de internetdiensten. In de richtsnoeren van de Europese Commissie over de herziening wordt onder meer het belang benadrukt om gebruikers van online platformen weerbaarder en zelfstandiger te maken. Zo moeten ondertekenaars bijdragen aan mediawijsheid en moet er meer transparantie komen over algoritmes die informatie aanraden. Ook wil de Commissie dat betrouwbare informatie zichtbaarder en toegankelijker wordt.

Voorstel politieke reclame

De leden van de PvdA vroegen tot slot om per artikel, van het voorstel voor transparantie van politieke reclame, een zienswijze te ontvangen. Ik kan naast de informatie die u in het BNC-fiche¹⁰ heeft ontvangen momenteel niet nader ingaan op een artikelsgewijze toelichting, omdat dit de onderhandelingspositie van Nederland binnen de EU kan schaden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.G.J. Bruins Slot

¹⁰ Kamerstuk 36 013, nr. 2